

Netwerk MRVG 16 juni 2021 – Energietransitie en gezondheid

Verslag Workshop Dichters van het energieke cultuurlandschap

Vragen en opmerkingen naar aanleiding van de [presentatie van Sven Stremke "Dichters van het energieke cultuurlandschap"](#) stonden centraal in deze workshop.

- *Door de tijd heen zijn we landschappen anders gaan bekijken en beoordelen;*
- *Creativiteit is nodig om het landschap te veranderen;*
- *Zet waarde centraal in plaats van nadruk op de impact van energietransitie op het landschap;*
- *Waarde creatie van ruimtelijke kwaliteit: laat lokale belanghebbenden zelf toekomst vormgeven;*
- *Betrek jongeren bij keuzes voor inrichten van het energielandschap.*

Toelichting

- Waarde creatie: zorg voor meerwaarde, maar maak het niet groter dan nodig is
- Mensen moeten dat gaan zien, jongeren hebben andere kijk. Hoe kun je dat benutten?
- Jonge generatie is nu niet goed vertegenwoordigd bij de plannen, maar wel bij de klimaat. Probeer hen ook hierbij te betrekken.
- Nodig: uitwisselen, je moet elkaar weten te vinden, 't is een zoektocht
- Realiseer dat we nu voor 10% op weg zijn met energietransitie, we hebben dus nog 90% te gaan. Dat betekent ook dat er nog veel opties en keuzes te maken zijn.

In de praktijk

Hoe gaan we van de situatie waar het behoud van het bestaande landschap centraal staat naar een situatie waarin toevoeging en vernieuwing mogelijk zijn?

- Er is een verandering van mindset nodig
- Elk landschap verandert, maar dat gaat langzaam (mooi zichtbaar op [Topo tijdreis](#)) Realiseer je dat veel andere veranderingen sneller gaan

Hoe zorgen we ervoor dat mensen er zich bewust van zijn dat er nu kansen zijn om aan het cultuurlandschap van de 21^e eeuw te bouwen? Hoe kun je mensen erbij betrekken?

1. Zoek "hoofdpijndossiers" op: die gebieden in de lokale omgeving waar men dagelijks last van heeft. Zet de challenges op de kaart. Genoemd als voorbeeld een oud kassengebied met in verval geraakte gebouwen. Schets wat voor opties er ook mogelijk zijn: zonnepark in combinatie met circulaire landbouw.
2. Combineer met passie: sluit aan bij dingen die veel waardering krijgen in het huidige landschap. Ga op zoek naar beleving van het landschap, maar kijk ook naar de knelpunten die in het landschap ervaren worden. Verken dus eerst goed wat mensen belangrijk en mooi vinden in het landschap zonder het over energiewinning te hebben. Aspecten kunnen bijvoorbeeld zijn het open zicht, de geschiedenis van het gebied dat weerspiegelt wordt in het landschap en lokale landmarks. Ontwerp dan het energielandschap vanuit deze landschappelijke waarden. Het Groene Hart heeft een klimaatprobleem, omdat door het kunstmatig laag gehouden waterpeil CO2 kan ontsnappen. Daar is energiewinning belangrijk. Maar het vrije zicht wordt erg belangrijk gevonden. Daar komen nu zonnepanelen, die heel laag gelegd worden (max 1.50 m hoog), zodat je vrij zicht over de panelen hebt.
3. Start bij voorkeur algemeen, voordat er een opgave ligt. Dus liever niet vanuit een RES opgave. Als voorbeeld hiervan: [project Groene hart van Hester Koelman](#).

Subsidieregelingen zijn niet altijd positief voor het landschap

De SDE subsidie-regeling belooft met name het plaatsen van grote installaties (windturbines, zonneparken) en is zeer kostprijs gedreven. Het is een puur technische ingreep en daar wordt het landschap niet persé mooier van. Dit is ook duidelijk zichtbaar in het Verenigd Koninkrijk, waar een subsidie is voor de aanleg van grote zonneparken. Dit strookt niet met wensen uit de samenleving, maar is echter een politieke keuze. In Nederland komt er wel landelijk hierover een discussie op gang.

Wat kan een gemeente hiertegen doen? Die heeft geen invloed op de rijkssubsidie.

Probeer in ieder geval op een flexibele manier met subsidies om te gaan. Maak gebruik van allerlei andere financiële regelingen door functies te combineren en leg de budgetten bij elkaar. Gebruik bijv. potjes voor de aanleg van fiets- en wandelroutes, de ontwikkeling van moestuinen of het gebruik van vuilstorten. Het landschap wordt daardoor aantrekkelijker. Het heet dan soms ook ineens anders, geen zonnepark maar een energietuin..

In de Provincie Utrecht is een zonnepark aangelegd op een stortplaats. Het bleek door SDE-subsidie en het financieel kloppend maken van het project bijvoorbeeld heel lastig om goede zichtlijnen (die moesten eigenlijk wel perceelsbreed zijn) tussen de velden in te passen, terwijl dit wél een veel aantrekkelijker situatie op zou leveren.

Het is belangrijk wie het energielandschap ontwikkelt, een projectontwikkelaar, een gemeente of bijvoorbeeld een energiecoöperatie. Bij de gemeente en mogelijk ook bij energiecoöperatie vloeit de opbrengst terug naar bewoners. Er zijn ook andere instrumenten waar gebruik van gemaakt kan worden.

Zijn we niet te veel op postzegelniveau bezig? Moeten we niet meer uitzoomen en ook andere transities erbij betrekken?

Burgers moeten beseft ontwikkelen, dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor energietransitie. Ze moeten leren om hun rol te pakken en accepteren dat er verandering nodig is. Landelijk ligt hier een regierol. De landelijke overheid staat echter ook het verst af van burgers. In dat opzicht zijn overlegorganen op een lager niveau heel belangrijk. Alleen zon opwekken via daken is niet voldoende, landschappelijke inpassing is noodzakelijk. Of de vraag naar energie moet omlaag.

Conclusie:

- Bekijk hoe het landschap beleefd wordt, verken hoe omwonenden het landschap beleven
- Ontwikkel van daaruit energielandschappen
- Subsidieregelingen kunnen leiden tot grote zonneparken/windturbines
- Ga niet alleen uit van subsidies op zonneparken, maar gebruik ook andere financieringsbronnen. Koppel functies!
- Iedereen is verantwoordelijk voor het energieverbruik. Betrek dat erbij.